I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

579. PLENARNO ZASJEDANJE EUROPSKOG GOSPODARSKOG I SOCIJALNOG ODBORA, 14.6.2023. – 15.6.2023.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret Europskom vijeću za prehrambenu politiku kao novom modelu upravljanja u budućem okviru EU-a za održive prehrambene sustave”

(samoinicijativno mišljenje)

(2023/C 293/01)

Izvjestiteljica: **Piroska KÁLLAY**

Odluka Plenarne skupštine:	25.1.2023.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
	(samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	1.6.2023.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.6.2023.
Plenarno zasjedanje br.:	579
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani):	179/1/2

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Prehrambeni sustav EU-a nalazi se na raskrižju i suočava se s višestrukom krizom koja uključuje različite međusobno povezane okolišne, klimatske, zdravstvene i socijalne izazove. S obzirom na ozbiljnost krize prehrambenog sustava i potrebu za brzom promjenom ponašanja, Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da je njegov poziv na osnivanje „Europskog vijeća za prehrambenu politiku” aktualniji no ikada.

1.2. EGSO smatra da bi Europsko vijeće za prehrambenu politiku pomoglo u postizanju integriranijeg i participativnog pristupa stvaranju politike o hrani, ubrzalo usklađivanje politika na nacionalnoj i lokalnoj razini te razini Unije i, što je najvažnije, povećalo kvalitetu i legitimnost prehrambene politike EU-a. Time bi se doprinijelo i poticanju održivijeg i uravnoteženijeg razvoja ruralnih i urbanih područja.

1.3. EGSO pozdravlja najavu okvira EU-a za održive prehrambene sustave kojim će se postaviti temelji za sustavne promjene koje trebaju napraviti svi dionici u cijelom lancu vrijednosti; ističe da bi Komisija morala taj okvir predložiti bez odgađanja već u sadašnjem mandatnom razdoblju kako bi se moglo pravodobno svladavati izazove povezane s prehrambenim sustavima – svako kašnjenje moglo bi ugroziti uspjeh strategije „od polja do stola”; poziva Komisiju da se posveti strukturiranom angažmanu dionika i civilnog društva u novom upravljanju tim okvirom i ističe da bi se u njega na odgovarajući način mogla uklopiti i ideja u pogledu Europskog vijeća za prehrambenu politiku.

1.4. EGSO prima na znanje postojanje platformi povezanih s hranom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, no smatra da ti postojeći forumi nisu dovoljni za učinkovito postizanje održive i pravedne opskrbe hranom i spremnosti na otpornost na razini EU-a. EGSO stoga smatra da prehrambenu demokraciju treba dodatno ojačati i uključiti u postupak prehrambene politike.

1.5. EGSO smatra da bi Europsko vijeće za prehrambenu politiku trebalo biti znanstveno utemeljena, višedionička i višerazinska platforma te institucionalna i neovisna struktura čiji sastav bi činili:

— akademski stručnjaci i znanstvenici,

— akteri u lancu opskrbe hranom (poljoprivrednici, poduzeća i prerađivači hrane, trgovci na malo, sindikati itd.), akteri u obrazovnom sustavu i organizacije civilnog društva (mreže za borbu protiv siromaštva, banke hrane, društvene platforme, nevladine organizacije za zaštitu okoliša i razvoj); predstavnici mladih. Sudjelovanje socijalnih partnera u Europskom vijeću za prehrambenu politiku snažno se preporučuje i radi razmatranja nužnih promjena na tržištu rada,

— predstavnici institucija (Parlament, Vijeće, Komisija, EGSO, Europski odbor regija (OR)).

Nakon početne faze Europsko vijeće za prehrambenu politiku trebalo bi uključivati i predstavnike lokalne, regionalne i nacionalne razine te vijeća za prehrambenu politiku, osiguravajući organiziranu povezanost relevantnih razina i pravo na ravnopravno sudjelovanje predstavnika država članica na razini EU-a. Trenutačno nacionalna vijeća za prehrambenu politiku nisu dovoljno raširena da bi se osigurala jednaka zastupljenost svih zemalja.

1.6. Europsko vijeće za prehrambenu politiku trebalo bi biti pouzdana i transparentna struktura te doprinositi prehrambenim pitanjima koja su utvrđena kao izazovi u ciljevima održivog razvoja Programa UN-a do 2030. Konkretno, Europsko vijeće za prehrambenu politiku trebalo bi:

1.6.1. biti institucionalno tijelo kojemu bi institucije EU-a trebale iskazivati predanost i pružati političku potporu;

1.6.2. biti stalan izvor pouzdanih savjeta i opcija politike utemeljenih na činjenicama te preporuka o smjeru prehrambenog sustava EU-a, kojemu bi institucije EU-a morale pružati povratne informacije i obrazložene odgovore;

1.6.3. poboljšati usklađenost između područja politika (kao što su zajednička poljoprivredna politika, zajednička ribarstvena politika, pravo na hranu, zakonodavstvo u vezi sa zdravom prehranom, javna nabava, obrazovne politike itd.) i promicati socijalne inovacije za dobrobit svih aktera u prehrambenom lancu, uzimajući u obzir potrebu za generacijskom obnovom poljoprivrednika. EGSO posebno smatra da je važno utvrditi prioritetne teme povezane s hranom u obrazovnom sustavu, uz sudjelovanje i prehrambenog sektora i relevantnih obrazovnih tijela;

1.6.4. s vremenom osigurati mrežu vijeća za prehrambenu politiku na razini Unije, stvarajući platformu za razmjenu najboljih praksi i saznanja radi usmjeravanja politike EU-a i utjecanja na nju.

1.7. EGSO je spreman osigurati prostor za sastanke Europskog vijeća za prehrambenu politiku. Uspješan primjer već postoji: to je Europska platforma dionika kružnog gospodarstva, zajednička inicijativa EGSO-a i Komisije.

2. **Kontekst mišljenja**

2.1. Naši prehrambeni sustavi suočavaju se s višestrukom krizom koja se sastoji od različitih međusobno povezanih izazova, kao što su ([1]): ekološki (emisije stakleničkih plinova povezane s načinom na koji proizvodimo, obrađujemo i konzumiramo hranu, gubitak bioraznolikosti, iscrpljivanje ribljih stokova, gubitak organskih tvari u tlu, erozija tla i dr.), zdravstveni (porast bolesti povezanih s prehranom), nestanak poljoprivrednih gospodarstava, nedostupnost održive i zdrave hrane te slabi radni uvjeti. Istodobno prehrambeni sustavi su već pod pritiskom višestrukih klimatskih šokova, promjenjivih vremenskih obrazaca, urušavanja ekosustava i degradacije zemlje, tla i vodnih putova. Naposljetku, rasprave o prehrambenim sustavima sve su više podložne obmanjujućim informacijama i komunikaciji.

([1]) *Transforming Europe's food system – Assessing the EU policy mix – European Environment Agency (europa.eu)* (Preobrazba europskog prehrambenog sustava – procjena kombinacije politika EU-a – Europska agencija za okoliš) (europa.eu) i prof. De Schutter, prezentacija u EGSO-u 14. travnja 2023.

2.2. Europska komisija trenutačno priprema novi okvir EU-a za održive prehrambene sustave, koji je predviđen strategijom „Od polja do stola” i koji bi trebao biti objavljen do kraja 2023. Tim će se okvirom postaviti temelji za sustavne promjene koje trebaju napraviti svi dionici u prehrambenom sustavu, uključujući tvorce politika, poslovne subjekte i potrošače, kako bi se ubrzao prijelaz na održiv prehrambeni sustav EU-a. Tim će se okvirom osigurati i temelj budućeg modela upravljanja prehrambenim sustavima, a doprinijet će i provedbi ciljeva održivog razvoja, što zahtijeva kooperativna, sveobuhvatna rješenja koja obuhvaćaju razne službe, ministarstva, sektore i cijeli lanac opskrbe hranom. EGSO poziva na hitno usvajanje okvira za održive prehrambene sustave kako bi se pravodobno odgovorilo na izazove prehrambenih sustava – svako kašnjenje moglo bi ugroziti uspjeh strategije „od polja do stola”. Okvir bi trebao uključivati vremenski ograničene ciljeve, pokazatelje koji omogućuju mjerenje napretka i korektivne mehanizme, koje bi trebalo poduzeti ako ciljne vrijednosti nisu ostvarene.

2.3. Kako bi se potaknuo prijelaz na prehrambene sustave s održivijim rezultatima, EGSO je u prethodnim mišljenjima ([2]), kao i drugi stručnjaci i organizacije civilnog društva, sve više ukazivao na potrebu za jačanjem prehrambene demokracije. S obzirom na ozbiljnost krize prehrambenog sustava ([3]), koja je bez sumnje izazvana i ratom u Ukrajini te potrebom za brzom promjenom ponašanja, treba početi poticati učinkovitije i legitimnije mehanizme upravljanja što je prije moguće. Smatra se da će se povećanjem sudjelovanja šire javnosti i dionika prehrambenog sustava demokratskim inovacijama, kao što su vijeća za prehrambenu politiku, promicati kvaliteta i legitimnost stvaranja politike o hrani ([4]).

2.4. Vijeća za prehrambenu politiku definiraju se kao koalicije različitih dionika u okviru zajednice koji surađuju kako bi rješavali pitanja u vezi s hranom u određenoj zemljopisnoj regiji ([5]). Točnost izraza „politika” dovedena je u pitanje jer neka od tih vijeća, prehrambenih koalicija ili odbora žele izbjeći da ih se percipira kao političke, dok se drugi usredotočuju i na programe i na politiku. Te organizacije teže uključivosti i demokratskim načelima te uključuju dionike iz cijelog prehrambenog sustava, okupljajući pojedince, lokalne vlasti, neprofitne organizacije i predstavnike raznih gospodarskih sektora (poljoprivrednog, zdravstvenog i obrazovnog) kako bi surađivali na inicijativama za prehrambenu politiku kojima se promiče pristup zdravoj, pristupačnoj i održivoj hrani za sve članove zajednice u kojoj su uspostavljeni.

2.5. Prva vijeća za prehrambenu politiku nastala su u Sjedinjenim Američkim Državama osamdesetih godina prošlog stoljeća ([6]) i otad njihov broj i raznolikost sve više rastu. Iako se Europa kasno priključila pokretu vijeća za prehrambenu politiku, tijekom prošlog desetljeća takva su vijeća ubrzano nicala diljem Europe ([7]). Prema akademskoj literaturi, osnivanje vijeća za prehrambenu politiku u Europi uzelo je maha ratifikacijom Pakta o politici prehrane u urbanim sredinama u Milanu 2015., a riječ je o međunarodnom sporazumu o prehrambenim politikama u urbanim sredinama koji je potpisalo više od 260 gradova u cijelom svijetu i kojim je podržano osnivanje vijeća za prehrambenu politiku u nekoliko europskih gradova/regija. Vijeća za prehrambenu politiku pojavila su se i u ruralnim ili prigradskim regijama, bez izravnih veza s određenim gradom ([8]).

2.6. Vijeća za prehrambenu politiku uglavnom djeluju na regionalnoj i/ili lokalnoj razini, iako neka od njih postoje i na državnoj/pokrajinskoj i nacionalnoj razini. Često služe za ponovno povezivanje gradova s proizvodnjom hrane u okolnim regijama i osiguravaju učinkovito upravljanje lokalnim i regionalnim prehrambenim politikama, no mogu biti važna i za neurbane zajednice. Mogu se tumačiti i kao mreže koje povezuju cilj održivosti s ciljevima demokracije i dobrog

([2]) Među ostalim: Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Doprinos civilnog društva razvoju sveobuhvatne prehrambene politike u EU-u” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 129, 11.4.2018., str. 18.) i Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav (COM(2020) 381) (SL C 429, 11.12.2020., str. 268.).

([3]) Vidjeti izvješća Međuvladina panela o klimatskim promjenama: www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/.

([4]) *Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods* (Moć ljudima? Doprinosi inicijativa za prehrambenu demokraciju demokratskim dobrima), Jeroen J. L. Candel, svibanj 2022.

([5]) Vidjeti definicije u sljedećim akademskim člancima: *Opportunities and challenges of food policy councils in pursuit of food system sustainability and food democracy–a comparative case study from the Upper-Rhine region* (Prilike i izazovi za vijeća za prehrambenu politiku u potrazi za održivošću prehrambenog sustava i prehrambenom demokracijom – komparativna studija slučaja iz regije Gornja Rajna) (Mooney, 2022.) i *Food Policy Councils: Lessons learned* (Vijeća za prehrambenu politiku: stečena iskustva) (Harper i dr., 2009.).

([6]) Prvo američko vijeće za prehrambenu politiku osnovano je 1982. u Knoxvilleu u saveznoj državi Tennessee.

([7]) Primjeri europskih vijeća za prehrambenu politiku ili sličnih prehrambenih inicijativa u urbanim sredinama mogu se pronaći u projektima Obzor 2020. i Obzor Europa koji su usmjereni na poljoprivredno-prehrambene politike i alate za poboljšanje prehrambenih sustava, kao što su Cities2030, FoodSHIFT 2030, FoodCLIC, FEAST i FOOD TRAILS.

([8]) Franzen-Castle, L. i dr., *Engaging Rural Community Members with Food Policy Councils to Improve Food Access: Facilitators and Barriers* (Uključivanje članova ruralne zajednice u vijeća za prehrambenu politiku radi poboljšanja pristupa hrani: sredstva za olakšavanje i prepreke), *Journal of Hunger & Environmental Nutrition* 17, str. 207.–223. (2022.).

upravljanja, pokretanjem procesa sudjelovanja, suradnje i rasprave među poljoprivrednicima, prehrambenim poduzetnicima, potrošačima i drugima. Glavni primjeri u Europskoj uniji su Katalonsko vijeće za prehrambenu politiku ([9]) (osnovano 2017.), s upravljačkim tijelom koje se sastoji od 33 člana, uključujući regionalne i lokalne vlasti, ključne aktere u prehrambenom lancu, ljude iz ruralnih područja (ali uzimajući u obzir proširenje s pet novih članova koji, među ostalim, predstavljaju ministarstva za obrazovanje, kulturu i jednakost i feminizam) i surađuje s 42 grada, te Mrežu vijeća za prehrambenu politiku (2016.) koja okuplja 30 lokalnih okvirnih centara na temelju pristupa odozdo prema gore (uglavnom iz Njemačke) i 40 osnivačkih inicijativa.

2.7. U EU-u ima manje primjera nacionalnih vijeća za prehrambenu politiku. U Francuskoj postoji nacionalno prehrambeno vijeće (CNA ([10])), neovisno savjetodavno tijelo od kojeg ministri traže savjete o razvoju u pogledu prehrambene politike i koje izdaje mišljenja kako bi se javnost i razne dionike u prehrambenom lancu informiralo o temama kao što su kvaliteta hrane, informiranje potrošača, prehrana, zdravstvena sigurnost, pristup hrani i sprečavanje kriznih situacija. Francuska mreža za dionike u urbanoj poljoprivrednoj i prehrambenoj politici „Terres en ville" ([11]), osnovana 2000., okuplja francuske gradove i poljoprivredne komora ([12]) sa zajedničkim ciljevima radi suoblikovanja velegradskih poljoprivrednih i prehrambenih politika u suradnji s lokalnim izabranim dužnosnicima i stručnjacima. Takve teritorijalne prehrambene projekte financiraju i vode javne vlasti, što ponekad uzrokuje napetosti drugim institucijskim razinama. Iskustvo pokazuje nedovoljnu uključenost građana u osmišljavanje prehrambenih politika (na lokalnoj i nacionalnoj razini). U Portugalu je Nacionalno vijeće za sigurnost opskrbe hranom i prehranu (CONSANP) osnovano 2018. ([13]). U Luksemburgu je bilo planirano osnivanje tijela s više dionika nazvano Nacionalno vijeće za prehrambenu politiku na temelju luksemburškog Koalicijskog sporazuma za razdoblje 2018. – 2023. ([14]), ali još uvijek nije postignut službeni dogovor. U Nizozemskoj je u pripremi samit građana o budućnosti poljoprivrede, no dosad nije primio nikakvu potporu/financijska sredstva od oblikovatelja ([15]).

2.8. Vrijedi spomenuti i Nordijski laboratorij za prehrambenu politiku, koji je za svoje potrebe osnovalo Nordijsko vijeće ministara ([16]), čiji je cilj „pomoći u rješavanju prehrambenih pitanja koja su utvrđena kao izazovi u ciljevima UN-ovog Programa održivog razvoja do 2030."

2.9. U svojim je mišljenjima ([17]) EGSO pozvao na stvaranje „Europskog vijeća za prehrambenu politiku" koje bi pomoglo u postizanju integriranijeg i participativnog pristupa stvaranju politike o hrani, ubrzalo usklađivanje politika na nacionalnoj i lokalnoj razini te razini Unije, osiguralo platformu za dionike kako bi mogli učiti jedni od drugih putem razmjene dobrih praksi te omogućilo uzimanje u obzir svih stajališta iz raznih sektora.

2.10. Tim se samoinicijativnim mišljenjem nastoje pružiti konkretne ideje za upravljanje prehrambenim sustavima te osigurati smisleno i strukturirano sudjelovanje civilnog društva, uključujući mlade, u razvoju, praćenju i provedbi prehrambenih politika. U tom mišljenju razmatra se i kako uključiti tijela vlasti zadužena za obrazovanje i predstavnike civilnog društva za škole i roditelje učenika kako bi se poticalo rano obrazovanje budućih generacija u pogledu održive i zdrave hrane, na temelju nedavnog rada na obrazovanju mladih ([18]) i na programu EU-a za škole ([19]).

3. **Iskustva stečena iz postojećih vijeća za prehrambenu politiku na lokalnoj i nacionalnoj razini**

3.1. Postojeća vijeća za prehrambenu politiku čine mnoštva organizacija s različitim pravnim i organizacijskim oblicima i strukturama, misijama, ciljevima i aktivnostima prilagođenim potrebama i prioritetima urbane zajednice kojoj služe, od neprofitnih organizacija do hibridnih oblika, pa sve do (lokalnih) tijela državne uprave. Imaju različite participativne pristupe i metodologije za razvoj i preobrazbu prehrambenih sustava u urbanim sredinama.

([9]) Consell Català de l'Alimentació.
([10]) Le CNA: www.cna-alimentation.fr/.
([11]) Terres en villes: www.terresenvilles.org/.
([12]) Montpellier, Rouen, Voiron, Le Havre, Artois (Béthune, Bruay-en-Artois), Douai, Angers, Rennes, Saint-Nazaire, Nantes, Lorient, Toulouse, Grenoble, Saint-Étienne, Lyon, Besançon, Dijon, Nancy, Metz, Amiens, Lille, Auxerre, Poitiers (2022.).
([13]) Conselho Nacional de Segurança Alimentar e Nutricional entra em funcionamento.
([14]) Vijeće za prehrambenu politiku: https://food.uni.lu/projects/research-projects/food-policy-council/.
([15]) https://g1000landbouw.nl/.
([16]) Nordic Food Policy Lab: www.norden.org/en/nordic-food-policy-lab.
([17]) Među ostalim: SL C 129, 11.4.2018., str. 18. i SL C 429, 11.12.2020., str. 268.
([18]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Osnaživanje mladih radi postizanja održivog razvoja putem obrazovanja" (samoinicijativno mišljenje) (SL C 100, 16.3.2023., str. 38.).
([19]) Informativno izvješće EGSO-a „Evaluacija programa EU-a za škole".

3.2. Čini se da u svim tim organizacijama prevladava zajednički cilj, a to je potreba za stvaranjem održivog, zdravijeg, transparentnog i pravednijeg prehrambenog sustava za sve. Drugi ciljevi regionalnih i lokalnih vijeća za prehrambenu politiku obuhvaćaju postizanje prehrambene neovisnosti, razvoj kraćih i lokalnih lanaca opskrbe hranom, smanjenje rasipanja hrane, uređenje zajedničkih vrtova, povezivanje gradova i ruralnih područja, razvoj lokalnih tržnica, promicanje urbane poljoprivrede i poticanje dinamične prehrambene kulture.

3.3. Kako bi postigle taj cilj, te organizacije sudjeluju u širokom rasponu aktivnosti koje se ne odnose uvijek na razvoj politika, savjetovanje o politikama ili izmjenu politika. Većina vijeća za prehrambenu politiku nastaje na temelju pristupa „odozdo prema gore” i podržava umrežavanje, zagovaranje, obrazovanje, podizanje razine svijesti i razvoj projekata. Druga vijeća, kao što je to slučaj u Francuskoj, pokreće politika.

3.4. Vijeća za prehrambenu politiku u okviru zajednice imaju za cilj učiniti „prehrambenu demokraciju” postupovnim vodećim načelom. Organizacijske strukture za koordinaciju, savjetovanje itd. omogućavaju različitim dionicima da sudjeluju u vođenju, pružanju pomoći, partnerstvu i drugim samoupravnim ulogama. Članstvo u vijećima za prehrambenu politiku najčešće je dostupno svima koji su zainteresirani za pitanja održivih prehrambenih sustava i koji su spremni pridržavati se demokratskih načela. Izvan redovnog članstva, vijeća za prehrambenu politiku često grade institucionalna partnerstva s vladinim agencijama, poduzećima i organizacijama civilnog društva koji aktivno sudjeluju u preobrazbi trenutačnih prehrambenih sustava u održivije sustave. Ta se partnerstva temelje i na demokratskim praksama, među ostalim na kolektivnoj kontroli i donošenju odluka. I na kraju, ali ne manje važno, vijeća za prehrambenu politiku surađuju s (lokalnim) vlastima, što je temeljni izraz demokratskog upravljanja.

3.5. Sa stajališta vijeća za prehrambenu politiku, održivost prehrambenog sustava sveobuhvatan je cilj, uz rad na strateškim (općim) ciljevima kao što su podrška otpornim prehrambenim sustavima, povećanje pristupa zdravoj i održivoj hrani i znanju o njoj, borba protiv rasipanja hrane upotrebom kružnog gospodarstva, održavanje gospodarskog razvoja, promicanje pravednosti u prehrambenom sustavu, promicanje održivosti okoliša i povećanje razine znanja o zdravoj hrani te potražnje za njom.

3.6. Među europskim vijećima za prehrambenu politiku prevladavaju dvije vrste pravnih oblika: udruženja i neprofitne organizacije, strukture „odozdo prema gore” koje je stvorilo civilno društvo i strukture „odozgo prema dolje” koje su uspostavile lokalne općinske vlasti. Osim građana, većina vijeća za prehrambenu politiku okuplja širok raspon članova, među ostalim privatna poduzeća, javne uprave i dionike u prehrambenom, zdravstvenom i obrazovnom sektoru. Okupljaju i čitav niz društvenih skupina iz lokalne zajednice.

3.7. Financiranje vijeća za prehrambenu politiku razlikuje se u značajnoj mjeri. Neka vijeća za prehrambenu politiku imaju plaćeno osoblje i/ili (opsežne) financirane programe i projekte, dok se druga vijeća potpuno oslanjaju na doprinose i volontere. Izvori financiranja razlikuju se od godišnje vladine potpore do članarina, istraživačkih stipendija ili drugih bespovratnih sredstava, potpore privatnih zaklada i donacija. Glavni izvori financiranja vijeća za prehrambenu politiku koja su uspostavljena kao neprofitne organizacije ili udruženja su aktivnosti prikupljanja sredstava, doprinosi članova, donacije i javne subvencije/bespovratna sredstva, dok se vijeća za prehrambenu politiku koja su osnovale općinske vlasti uglavnom oslanjaju na godišnji proračun gradskog vijeća.

3.8. Postoje i potencijalni nedostaci: istraživanja pokazuju da vijeća za prehrambenu politiku mogu imati i nedostatke i/ili ne moraju uvijek funkcionirati optimalno ([20]), npr. ako su najranjivije skupine nedovoljno zastupljene ili ako osobni interesi uvelike utječu na aktivnosti. Još jedan važan izazov jest da je kvaliteta rasprave uvjetovana jednakim sudjelovanjem, kvalitetnim olakšavanjem postupka i naglaskom na znanju/vrijednostima, a ne na interesima. EGSO stoga naglašava potrebu za istinskom uključenošću i kvalitetnim raspravama u vijećima za prehrambenu politiku, za što je potrebno više nego otvoreno članstvo kako bi se osigurala istinska zastupljenost, posebno tradicionalno nedovoljno zastupljenih skupina u društvu.

3.9. Nadalje, EGSO smatra da bi vijeća za prehrambenu politiku trebala surađivati s mladim generacijama, među ostalim kroz obrazovanje. Obrazovanje o održivim prehrambenim sustavima trebalo bi biti prioritet budućih generacija, s naglaskom na znanju o održivoj i zdravoj prehrani, proizvodnom lancu od početka do kraja, kako bi se moglo utvrditi tko proizvodi i na koji način te objasnilo što je distribucija koja se odvija u našem prehrambenom sustavu, od faze biljne i stočarske proizvodnje do trenutka kada konzumiramo krajnji proizvod. Stoga EGSO preporučuje uključivanje nadležnih

([20]) Power to the people? *Food democracy initiatives' contributions to democratic goods* (Moć ljudima? Doprinosi inicijativa za prehrambenu demokraciju demokratskim dobrima).

obrazovnih tijela u vijeća za prehrambenu politiku koja, u suradnji s poljoprivredno-prehrambenim sektorom, mogu utvrditi prioritetne teme povezane s hranom za obrazovni sustav. Štoviše, obrazovanje djece treba nadopuniti cjeloživotnim učenjem za roditelje i obrazovanjem građana ([21]).

4. **Poziv na uspostavljanje Europskog vijeća za prehrambenu politiku**

4.1. Vijeća za prehrambenu politiku „odozdo prema gore" imaju bogatu tradiciju, no nisu mogla utjecati na napredak i otpornost na europskoj razini. Reforma upravljanja prehrambenim sustavima je neizbježna i mora se provesti na način koji vraća demokraciju i odgovornost u prehrambene sustave. Budući okvir za održive prehrambene sustave zahtijeva pažljivo upravljanje, koje će osigurati koordinirane promjene u svim sektorima. Moć veta aktera koji su vrlo malo zainteresirani za promjene može se najučinkovitije zaobići povećanjem odgovornosti i sudjelovanja, a učinci stvarno sveobuhvatne prehrambene politike mogu se redovito procjenjivati, preispitivati i poboljšavati. Zato EGSO smatra da će uspostavljanje Europskog vijeća za prehrambenu politiku biti onaj ključan korak prema ispunjavanju sveobuhvatne vizije prehrambene politike ([22]).

4.2. Europsko vijeće za prehrambenu politiku moralo bi ispunjavati sljedeće kriterije:

4.2.1. biti znanstveno utemeljeno i osigurati mehanizam znanstvenog savjetovanja; biti pouzdan i vjerodostojan izvor istraživanja i znanstvenih savjeta;

4.2.2. biti sastavljeno od sljedećih nositelja:

— akademski stručnjaci i znanstvenici (unutar Europskog vijeća za prehrambenu politiku ili kao savjetodavni odbor),

— akteri u lancu opskrbe hranom (poljoprivrednici, poduzeća i prerađivači hrane, trgovci na malo, sindikati itd.), akteri u obrazovnom sustavu i organizacije civilnog društva (mreže za borbu protiv siromaštva, banke hrane, društvene platforme, nevladine organizacije za zaštitu okoliša i razvoj); predstavnici mladih; socijalni partneri,

— predstavnici institucija (Parlament, Vijeće, Komisija, EGSO, OR);

4.2.3. nakon početne faze Europsko vijeće za prehrambenu politiku trebalo bi uključivati i predstavnike lokalne, regionalne i nacionalne razine te vijeća za prehrambenu politiku s organiziranom povezanošću među relevantnim razinama. Trenutačno nacionalna vijeća za prehrambenu politiku nisu dovoljno raširena da bi se osigurala jednaka zastupljenost svih zemalja;

4.2.4. biti institucionalno tijelo kojemu bi institucije EU-a morale iskazivati predanost i pružati političku potporu: neovisno, autoritativno tijelo za dugoročno planiranje, nevladino tijelo, tijelo kojem se može vjerovati (vodeće tijelo) i koje pruža pomoć pri usmjeravanju budućnosti hrane prema održivim prehrambenim sustavima i djeluje kao poluga;

4.2.5. biti stalan izvor pouzdanih savjeta i opcija politike utemeljenih na činjenicama te preporuka o smjeru prehrambenog sustava EU-a, kojem bi institucije EU-a morale pružati povratne informacije i obrazložene odgovore. To bi vijeće trebalo istraživati mogućnosti kako ispuniti i pratiti postojeće obveze EU-a, uključujući procjenu nacionalnih planova za prehrambenu politiku, i prenijeti ih u politike koje ostvaruju društveni napredak putem hrane. Naposljetku, trebalo bi sudjelovati u raspravi o funkcioniranju globalnih prehrambenih sustava;

4.2.6. poboljšati usklađenost između područja politika (kao što su zajednička poljoprivredna politika, zajednička ribarstvena politika, pravo na hranu, zakonodavstvo u vezi sa zdravom prehranom, javna nabava, obrazovne politike itd.) i promicati socijalne inovacije za dobrobit svih nositelja u prehrambenom lancu, uzimajući u obzir potrebu za generacijskom obnovom poljoprivrednika;

([21]) SL C 100, 16.3.2023., str. 38.

([22]) Izvješće organizacije IPES Food: CFP_FullReport.pdf (ipes-food.org), i De Schutter, O., Jacobs, N. i Clément, C., 2020., *A 'Common Food Policy' for Europe: How governance reforms can spark a shift to healthy diets and sustainable food systems* („Zajednička prehrambena politika" za Europu: kako reforme upravljanja mogu potaknuti prelazak na zdravu prehranu i održive prehrambene sustave), *Food Policy 96*.

4.2.7. u vezi s vijećima za prehrambenu politiku, podržavati (financijski i strukturno) i poticati pristupe „odozdo prema gore” prema održivim lokalnim/regionalnim/nacionalnim prehrambenim sustavima, boreći se protiv jaza između urbanih i ruralnih područja te polarizacije između proizvođača i potrošača podržavanjem civilnog dijaloga (uključujući predstavnike mladih, ranjive i marginalizirane skupine u društvu, nositelje iz ruralnih područja, socijalne partnere), omogućiti sustavni razvoj vijeća za prehrambenu politiku, potičući sinergiju lokalnih vlasti i civilnog društva;

4.2.8. s vremenom osigurati mrežu vijeća za prehrambenu politiku na razini Unije, stvarajući platformu za razmjenu najboljih praksi i saznanja radi usmjeravanja politike EU-a i utjecanja na nju;

4.2.9. omogućiti sinergiju s drugim postojećim platformama EU-a, kao što su koalicija EU-a za prehrambenu politiku ([23]), platforma o rasipanju hrane ([24]), Europska platforma dionika kružnog gospodarstva ([25]) i pakt EU-a za ruralna područja ([26]).

4.3. EGSO je spreman osigurati prostor za sastanke Europskog vijeća za prehrambenu politiku. Uspješan primjer već postoji: to je Europska platforma dionika kružnog gospodarstva, zajednička inicijativa EGSO-a i Komisije.

Bruxelles, 14. lipnja 2023.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([23]) Koalicija EU-a za prehrambenu politiku.
([24]) Platforma EU-a o gubitku i rasipanju hrane.
([25]) Europska platforma dionika kružnog gospodarstva.
([26]) Pakt za ruralna područja. https://rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.